

ارتباط بین سبک‌های رهبری مربیان و انگیزش پیشرفت جودوکاران نخبه ایران

رسول نوروزی سید حسینی^۱، هاشم کوزه‌چیان^۲، فریدون تندنویس^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۱/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۴/۸

چکیده

هدف این تحقیق بررسی ارتباط سبک‌های رهبری مربیان با انگیزش پیشرفت جودوکاران نخبه ایران است که با روش توصیفی-همبستگی و به صورت میدانی به اجرا درآمده است. جامعه آماری این تحقیق را کلیه جودوکاران لیگ برتر به تعداد ۱۶۲ نفر تشکیل می‌دادند. در این تحقیق نمونه آماری ۱۲۵ جودوکار در نظر گرفته شد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های اطلاعات فردی، مقیاس رهبری ورزش ($\alpha=0/95$) و پرسشنامه ورزش‌گرایی ($\alpha=0/90$) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی برای تعیین ارتباط از رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج نشان داد بین سبک‌های رهبری مربیان و انگیزش پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد ($p<0/01$). همچنین یافته‌های تحقیق رابطه مثبت و معنی‌داری بین سبک‌های رهبری دموکراتیک، بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی با انگیزش پیشرفت نشان داد ($p<0/01$)، ولی بین سبک‌های رهبری آموزشی و تمرین و استبدادی با انگیزش پیشرفت ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد ($p>0/05$). به طور کلی سبک‌های رهبری مربیان عاملی مهم و پیش‌بینی‌کننده انگیزش پیشرفت ورزشکاران است.

کلیدواژه‌های فارسی: سبک رهبری، مربیان، انگیزش پیشرفت، جودوکاران.

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه تربیت مدرس (نویسنده مسئول)

Email: rasool.norouzi@yahoo.com

Email: kozechih@modares.ac.ir

Email: Tondnevis@yahoo.com

۲. دانشیار دانشگاه تربیت مدرس

۳. استاد دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

وقتی گروهی از افراد برای رسیدن به هدفی تلاش می‌کنند، معمولاً کسی به‌عنوان رهبر، مسئولیت گروه را به عهده می‌گیرد. این فرد باید مهارت‌ها و ویژگی‌های لازم را برای رهبری گروه داشته باشد تا بتواند اعضای گروه را به سمت هدف مورد نظر هدایت کند. در موقعیت‌های ورزشی، مربی این نقش را بر عهده دارد و بازیکنان را هدایت و رهبری می‌کند؛ بنابراین سبک رهبری مربی نقشی مهم در عملکرد و موفقیت گروه دارد (۱). گیلبرتسون^۱ (۲۰۰۰) هفت عامل اساسی و عمده رهبری شامل: انگیزش افراد گروه، امکانات مالی، اهداف، لاقیت، ساختار و مهارت را به‌عنوان عوامل حیاتی در موفقیت تیم‌ها یا سازمان‌های ورزشی مطرح کرده است (۲). یکی از عوامل اصلی در موفقیت تیمی تعامل بین مربی و بازیکنان و نقش رهبری تیمی است که بر عهده مربی است (۳). به عقیده روبین فراست^۲ (۱۹۷۵) مربیان محور اصلی و رکن مهم تیم‌های ورزشی‌اند و در میان سه عامل ورزشکار، مربی و تماشاگر مربی در رهبری تیم به‌عنوان سازمان دهنده‌ای قوی و زیربنای هر پیشرفت مطرح است. امروزه، مربی موفق تنها معمار تاکتیک نیست، بلکه رهبری است که توانایی‌های روانی خود را برای رهبری بازیکنان به شکل مطلوبی به‌کار می‌گیرد و آن‌ها را هدایت می‌کند (۴). تحقیقات متعددی مربی را رهبر معرفی کرده‌اند (۱، ۵-۱۱) و برخی پژوهشگران نیز واژه رهبری و مربی را به جای یکدیگر به‌کار برده‌اند (۱۱، ۹، ۵).

چلادوری و صالح^۳ (۱۹۸۰) برای ارزیابی رهبری در محیط ورزش، ابزاری به نام مقیاس رهبری ورزش (LSS)^۴ ساختند. این ابزار سبک رهبری را در پنج بعد می‌سنجد. این ابعاد عبارت‌اند از: تمرین و آموزش^۵، حمایت اجتماعی^۶، بازخورد مثبت^۷، شیوه استبدادی^۸ (آمرانه) و شیوه دموکراتیک^۹ (آزادمنشانه). تمرین و آموزش شامل رفتارهایی است که مربی برای بهبود اجرای ورزشکار انجام می‌دهد. حمایت اجتماعی به توجه مربی به روابط بین فردی مثبت با ورزشکاران، رفاه آن‌ها و ایجاد جو گروهی مثبت اشاره دارد. بازخورد مثبت به رفتارهایی اشاره

1. Gillbertson
2. Roben B. Frost
3. Chelladurai & Saleh
4. Leadership Scale for Sport
5. Training and instruction
6. Social support
7. Positive feedback
8. Autocratic style
9. Democratic style

می‌کند که مستلزم شناسایی و ارائه پاداش به اجرای خوب است. دو بعد آخر، شیوه تصمیم‌گیری مربی را نشان می‌دهد. سبک دموکراتیک، رفتارهایی است که به ورزشکار اجازه شرکت در تصمیم‌گیری مربوط به گروه را می‌دهد. از طرف دیگر سبک استبدادی، شامل تصمیم‌گیری‌های مستقل مربی با تکیه بر اختیار و اقتدار شخصی او است (۸). سبک رهبری مربی می‌تواند فرآیندی اثرگذار بر فرد و گروهی باشد که برای دستیابی به اهداف تلاش می‌کنند (۷). مربیان نه تنها به اجرای مهارت‌های ورزشی، بلکه باید به مهارت‌های روانی افراد و تیم توجه کنند؛ بنابراین توجه به فرآیندهای فردی و گروهی یا نیازهای فردی ورزشکاران و تیم ضروری است و جزئی از کارآمدی مربی محسوب می‌شود (۱۲).

مهم‌ترین عامل موفقیت هر مربی این است که بتواند به ورزشکاران در بهبود دامنه وسیعی از مهارت‌ها و توسعه آن‌ها، به‌ویژه در ابعاد جسمانی، تکنیکی، تاکتیکی و روان‌شناختی کمک کند. برای اینکه مربی بتواند کار خود را به نحو مناسبی انجام دهد، ضروری است که ویژگی‌های روحی و روانی ورزشکار خود را مدنظر قرار داده و به آن‌ها جهت خاصی دهد. این رفتار مربی می‌تواند تأثیر بسیار زیادی در موفقیت ورزشکاران در صحنه‌های ورزشی داشته باشد (۱۳). یکی از شاخص‌های روانی که در مباحث مربیگری بر آن تأکید می‌شود، انگیزش^۱ است. پدیده انگیزش غالباً دلایل رفتار را توضیح می‌دهد و اینکه چرا انسان در مواقع مختلف دست به رفتارهای متفاوت می‌زند. در واقع، انجام هر کاری به‌ویژه در زمینه ورزش، دارای منبع انگیزشی است و هدف انگیزش تقویت اعمال و احساس‌های مطلوب ورزشکاران است (۱).

یکی از انواع انگیزش در محیط ورزش، انگیزش پیشرفت^۲ است که شامل تمایل به تلاش برای موفقیت و پافشاری در رویارویی با شکست و تجربه غرور در موفقیت است. انگیزش پیشرفت در ورزش و تمرین بر رقابت متمرکز می‌شود. نیاز به پیشرفت و واکنش به این نیاز در موقعیت‌های رقابتی از عوامل کیفی رقابت طلبی است. بنابراین در مطالعه رقابت طلبی و عوامل وابسته به انگیزش پیشرفت باید کیفیت رقابت را نیز بررسی کرد (۵). برخی از روان‌شناسان ورزشی و متخصصان و مربیان معتقدند که ورزشکاران نخبه تمایل زیادی به فعالیت برای بردن دارند. آن‌ها از پیروزی لذت می‌برند و از شکست متنفرند. همچنین ورزشکاران مستعد و نخبه مبارزه را دوست دارند و اغلب در بیش از یک رشته رقابت می‌کنند و حتی رقابت خوبی زیادی دارند (۱۴). این واقعیت بر این نکته ادعان دارد که پیشگویی موفقیت ورزشی آینده در رقابت‌ها برای کسانی امکان‌پذیر است که ذاتاً رقابت کردن و بردن را دوست داشته باشند و برای بردن به

1. Motivation

2. Achievement motivation

سطح ممتازی از اجرای ورزشی، از انگیزش کافی و پشتکار زیاد برای تلاش و تمرین سخت و جدی برخوردار باشند. نتایج تحقیقات انجام شده نیز ثابت کرده‌اند که باور به پیروز شدن در ورزش به تلاش و پشتکار فرد بستگی دارد (۱۵). همچنین نشان داده شده که تلاش برای بهبود اجرای ورزشی و کسب مقام و شهرت از ویژگی‌های ورزشکاران نخبه و موفق است (۱۷، ۱۶) و اینکه برخورداری از خصوصیات رقابت جویی و رفتار مبارزه طلبی ارتباط زیادی با انگیزش پیشرفت، پیروزی و اجرای ورزشی بهتر دارد (۱۸-۲۴). اهمیت حس رقابت جویی و انگیزش برای پیشرفت و موفقیت در مورد عملکرد ورزشی تا اندازه‌ای مورد توجه قرار گرفته است که در برخی تحقیقات نشان داده شده است حس رقابت جویی زیاد موجب کاهش اضطراب رقابتی و افزایش اعتماد به نفس می‌شود و خصوصیات انگیزش پیشرفت با اضطراب شناختی و پیکری و همچنین اعتماد به نفس ارتباط دارند (۲۵-۳۱). تحقیقاتی که بر مبنای مدل چند بعدی رهبری در ورزش با انواع انگیزش انجام شده است، طیف متنوعی را به خود اختصاص می‌دهد.

آلوارز و همکاران^۱ (۲۰۰۹) در تحقیقی به مطالعه ارضای نیازهای روانی پایه به‌عنوان میانجی ارتباط بین درک سبک رهبری مربی و انگیزش پرداختند و به این نتیجه رسیدند که سبک رهبری مربیان با انگیزش رابطه معنی‌داری دارد (۳۲). هاگر و کاتزيسارانتيس^۲ (۲۰۰۷) در نتیجه تحقیق خود، شواهدی را فراهم آوردند که نشان می‌داد رفتارهای حمایتی-استقلالی مربیان بر انگیزش افراد در کلاس تربیت بدنی و ورزش اثرگذار است (۳۳). اسمیت و همکاران^۳ (۲۰۰۷) به دنبال پژوهشی که در زمینه رفتارهای رهبری مربیان و انگیزش پیشرفت انجام دادند، با ارائه مدلی دریافتند که رفتار حمایتی-استقلالی مربی به‌طور مثبت انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی می‌کند (۳۴). استاندیج و همکاران^۴ (۲۰۰۶) با مطالعه‌ای که در کلاس تربیت بدنی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که درک دانش‌آموزان از رفتار حمایتی مربی به‌طور مثبت درک استقلال، شایستگی و پیوستگی آنان را پیش‌بینی می‌کند. ضمن اینکه دریافتند رفتار حمایتی مربی از طریق ارضای این نیازها به‌عنوان میانجی در انگیزش دانش‌آموزان اثر دارد (۳۵).

1. Alvarez et al

2. Hagger & Chatzisarantis

3. Smith et al

4. Standage et al

مک دونالد^۱ (۲۰۱۰) در بخشی از مطالعه خود که به بررسی نقش لذت، انگیزش و تمرینات مربی در رشد ورزشکاران می‌پرداخت به این نتیجه رسید که انگیزش و لذت در رشد فردی شرکت‌کنندگان در ورزش نقشی اساسی دارد. همچنین نتایج این مطالعه نشان داد جو انگیزشی و لذت به‌وسیله مربی و برنامه‌های او جهت پیدا می‌کند (۳۶). المپیو و همکاران^۲ (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای به بررسی ارتباط دو جانبه روان‌شناختی بین انگیزش پیشرفت ایجاد شده توسط مربی و ارتباط مربی - ورزشکار در تیم‌های ورزشی پرداختند. نتایج از این عقیده حمایت کردند که ارتباط مربی - ورزشکار بر ایجاد انگیزش پیشرفت ورزشکاران در تیم‌های ورزشی تأثیر گذار است (۳۷).

مینگ^۳ (۲۰۰۷) در تحقیقی به بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام تیمی و انگیزش پیشرفت بسکتبال پرداخت که در آن به این نتیجه رسید که بین سبک رهبری مربیان و انگیزش پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین در میان سبک‌های رهبری مربیان، سبک‌های آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت پیش‌بینی کننده انگیزش پیشرفت بازیکنان بودند (۳۸). زردشتیان (۱۳۸۷) در تحقیقی به این نتیجه رسید که سبک رهبری تحول‌گرای مربیان با انگیزش موفقیت و انگیزش قدرت رابطه مثبت و با انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان رابطه منفی و معنی‌داری دارد. همچنین بین سبک رهبری عمل‌گرای مربیان و انگیزش موفقیت، اجتناب از شکست و انگیزش قدرت بازیکنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۲).

هولمبرک و آمروس^۴ (۲۰۰۵) در تحقیقی با عنوان «رفتارهای مربیان و انگیزش درونی» نشان دادند از بین عوامل متعدد، سبک و رفتار مربی بیشترین اثر را بر انگیزش ورزشکار دارد (۳۹). جووت^۵ (۲۰۰۵) ارتباط مربی و ورزشکار را اساس و شالوده فرآیند مربیگری معرفی کرد. ماهیت این ارتباط تعیین‌کننده انگیزش، رضایت، اعتماد به نفس و عملکرد ورزشکار است (۲). یانچینی^۶ (۲۰۰۸) در نتیجه بخشی از مطالعه خود دریافت که بین رفتارهای حمایتی - استقلالی مربی و انگیزش ورزشکاران ارتباط معنی‌داری وجود ندارد (۴۰).

-
1. Macdonald
 2. Olympiou et al
 3. Ming
 4. Hollemberk & Amorose
 5. Jowett
 6. Ianchini

کاماروا^۱ (۲۰۱۰) در مطالعه خود روی رقصندگان حرفه‌ای دریافت که هیچ‌گونه ارتباط معنی‌داری بین درک رفتار رهبری مربی و آشکال مختلف انگیزش وجود ندارد (۴۱). جیم^۲ (۲۰۱۰) در نتیجه مطالعه‌ی خود دریافت که رفتار حمایتی - استقلال‌ی مربی به‌طور مثبت و معنی‌داری با انگیزش ارتباط دارد (۴۲). بر اساس نتایج تحقیقات ذکر شده می‌توان اذعان داشت که سبک رهبری و انگیزش از عوامل حیاتی برای موفقیت در عرصه ورزش است و استفاده نکردن از سبک رهبری مناسب در مربیگری تیم‌های ورزشی و بی‌توجهی به انگیزش بازیکنان، به‌خصوص انگیزش پیشرفت، ممکن است به عملکرد ضعیف تیم و نهایتاً شکست آن منجر شود؛ بنابراین شناخت سبک‌هایی که می‌تواند در افزایش انگیزش پیشرفت مؤثر واقع شود اهمیت ویژه‌ای دارد. مسئله‌ای که در اینجا محققان را به سمت فرآیند تحقیق سوق داده است، بررسی ارتباط سبک‌های رهبری مربیان با انگیزش پیشرفت است و پاسخ به این سؤالات که چه ارتباطی بین سبک‌های رهبری مربیان با انگیزش پیشرفت جودوکاران نخبه ایران وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش انجام تحقیق، توصیفی - همبستگی است که به‌صورت میدانی به اجرا درآمده است. جامعه آماری تحقیق را کلیه جودوکاران لیگ برتر (۱۶۲ نفر) تشکیل دادند که در مسابقات لیگ برتر سال ۱۳۸۹ به رقابت می‌پرداختند. نمونه آماری بر اساس جدول حجم نمونه‌گیری مورگان ۱۲۵ نفر در نظر گرفته شد. به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از سه پرسشنامه به شرح ذیل استفاده شد:

پرسشنامه اطلاعات فردی^۳ که شامل سن، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، سابقه فعالیت در باشگاه فعلی، سابقه قهرمانی و نوع حضور در تیم بود. برای جمع‌آوری اطلاعات در زمینه سبک‌های رهبری مربیان از پرسشنامه مقیاس رهبری ورزش (LSS) استفاده شد. این پرسشنامه توسط چلادوری و صالح (۱۹۷۸) ساخته و در سال ۱۹۹۸ بازنگری شده است و در ایران محمدزاده آن را هنجاریابی کرده است. این پرسشنامه که شامل پنج خرده‌مقیاس تحت عنوان تربیت و آموزش، حمایت اجتماعی، بازخورد مثبت، استبدادی و دموکراتیک (آزادمنشانه) است، ۴۳ سؤال از نوع بسته دارد و بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت اندازه‌گیری می‌شود.

-
1. Kamaroa
 2. Geme
 3. Demography

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات در زمینه انگیزش پیشرفت از پرسشنامه ورزش‌گرایی گیل (۱۹۸۸) استفاده شد. این پرسشنامه برای تعیین انگیزش پیشرفت در رقابت‌های ورزشی طراحی و توسط بهرام و همکاران (۱۳۸۱) هنجاریابی شده است. پرسشنامه مذکور مشتمل بر سه خرده‌مقیاس با عناوین رقابت‌جویی، پیروزی‌گرایی و هدف‌گرایی و دارای ۲۵ سؤال است که بر اساس مقیاس پنج ارزشی لیکرت (۵= کاملاً موافق، ۱= کاملاً مخالف) نمره‌گذاری می‌شود. خرده‌مقیاس رقابت‌جویی حاوی ۱۳ سؤال، پیروزی‌گرایی ۶ سؤال، و هدف‌گرایی ۶ سؤال است که از طریق جمع کردن امتیاز هر خرده‌مقیاس می‌توان در کل، امتیاز انگیزش پیشرفت هر فرد را محاسبه کرد.

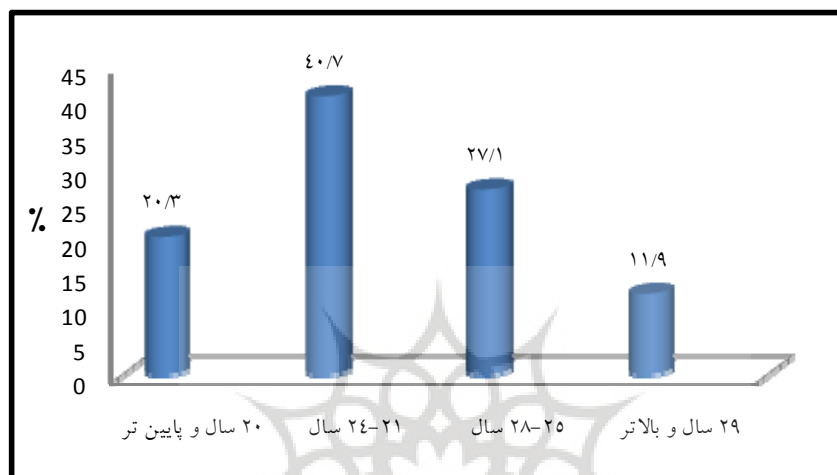
به‌منظور تعیین پایایی پرسشنامه‌های مذکور در مطالعه‌ای مقدماتی ۳۰ پرسشنامه در میان جامعه آماری توزیع شد که نتایج آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه مقیاس رهبری ورزش (۰/۹۵۵) α و برای پرسشنامه ورزش‌گرایی (۰/۹۰۱) α گزارش شد. این نتایج نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه‌ها برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با تحقیق بود.

۱۲۵ پرسشنامه به‌صورت تصادفی ساده در میان نمونه آماری توزیع شد که در نهایت، ۷ پرسشنامه به علت نقص اطلاعات کنار گذاشته شد و تجزیه و تحلیل آماری روی ۱۱۸ پرسشنامه انجام شد. به‌منظور سامان دادن و خلاصه کردن نمرات خام و توصیف اندازه‌های به‌دست آمده از نمونه‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، درصد، فراوانی، انحراف معیار و انواع جدول‌ها) استفاده شد. همچنین به‌منظور تعیین رابطه از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. عملیات آماری با استفاده از نرم‌افزار spss16 انجام شد و داده‌ها در سطح معنی‌داری ($p < 0.05$) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

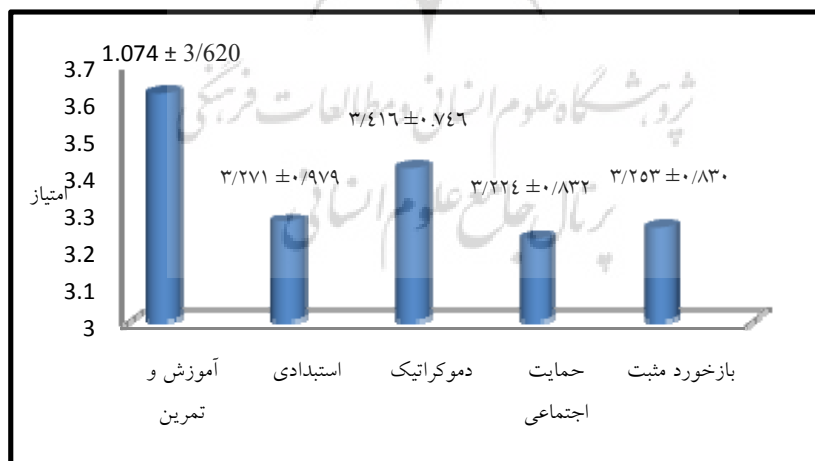
با بررسی ویژگی‌های فردی نمونه‌های تحقیق، همان‌گونه که در نمودار ۱ نشان داده شده است، مشخص شد که ۲۰/۳٪ افراد در دامنه سنی ۲۰ سال و کمتر، ۴۰/۷٪ در دامنه سنی ۲۱ - ۲۴ سال، ۲۷/۱٪ در دامنه سنی ۲۵-۲۸ سال و ۱۱/۹٪ در دامنه سنی ۲۹ سال و بیشتر قرار داشتند. از نظر وضعیت تأهل ۷۲/۹٪ مجرد و ۲۷/۱٪ متأهل بودند. از نظر سطح تحصیلات ۳۲/۲٪ دیپلم و پایین‌تر، ۳۹٪ فوق دیپلم، ۲۰/۳٪ لیسانس، ۸/۵٪ فوق لیسانس و بالاتر بودند. از نظر سابقه فعالیت ورزشی در باشگاه فعلی ۲۵/۴٪ زیر دو سال، ۵/۱٪ بین ۲ - ۴ سال، ۳۵/۶٪ بین ۵ - ۷ سال و ۳۳/۹٪ بیش از ۷ سال سابقه داشتند. از نظر سابقه قهرمانی ۸/۵٪ دارای مقام استانی، ۱/۷٪ دارای مقام منطقه‌ای، ۳۷/۳٪ مقام کشوری، ۲۸/۸٪ مقام آسیایی و ۲۳/۷٪ دارای

مقام جهانی بودند. از نظر نوع عضویت در باشگاه ۸۶/۴٪ بازیکن اصلی و ۱۳/۶٪ بازیکن ذخیره بودند.

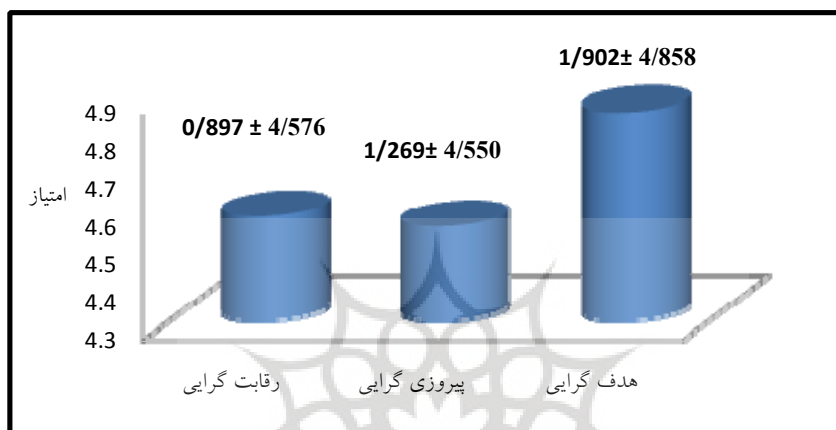
نمودار ۱. توزیع درصدی سن نمونه‌های تحقیق

در نمودار ۲ میانگین و انحراف معیار نمرات سبک‌های رهبری مربیان آمده است. در بین سبک‌های مورد استفاده مربیان سبک آموزش و تمرین بیشترین میزان ($3/62 \pm 1/074$) و سبک حمایت اجتماعی کمترین میزان ($3/224 \pm 0/832$) را دارند.

نمودار ۲. توزیع میانگین امتیازات ابعاد سبک‌های رهبری مربیان

در نمودار ۳ میانگین و انحراف معیار ابعاد انگیزش پیشرفت آمده است. این ابعاد به ترتیب بیشترین میانگین امتیازات شامل هدف‌گرایی ($4/858 \pm 1/902$)، بعد از آن رقابت‌گرایی ($4/576 \pm 0/897$) و سپس پیروزی‌گرایی ($4/550 \pm 1/269$) می‌باشند.

نمودار ۳. توزیع میانگین امتیازات ابعاد انگیزش پیشرفت

با توجه به جدول ۱ و با تأکید بر میزان F به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که بین «سبک‌های رهبری مربیان» با «انگیزش پیشرفت» ارتباط معنی‌داری در سطح $\alpha=0/05$ مشاهده می‌شود؛ به عبارت دیگر توان پیش‌بینی «انگیزش پیشرفت» از طریق «سبک‌های رهبری مربیان» وجود دارد؛ از این رو، برای شناسایی و تبیین ضرایب رگرسیون ضروری است تا جدول ضرایب رگرسیون ملاحظه شود.

جدول ۱. رگرسیون چند متغیری برای پیش‌بینی «انگیزش پیشرفت» از طریق

«سبک‌های رهبری مربیان»

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۱۵۵/۰۵۱	۵	۳۱/۰۱۰	۲۱/۹۲۴	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۱۵۸/۴۲۰	۱۱۲	۱/۴۱۴		
کل	۳۱۳/۴۷۱	۱۱۷			

با توجه به جدول ۲ و ضرایب رگرسیون چندمتغیری با روش ورود همزمان و همچنین ضرایب رگرسیون به دست آمده، می‌توان مطرح نمود که بین سبک‌های رهبری

دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انگیزش پیشرفت ارتباط مثبت معنی‌داری مشاهده می‌شود ($p < 0/05$) بدین ترتیب که با افزایش استفاده از سبک‌های رهبری «دموکراتیک»، «حمایت اجتماعی» و «بازخورد مثبت»، «انگیزش پیشرفت» نیز افزایش می‌یابد و با کاهش آن‌ها، «انگیزش پیشرفت» نیز کاهش می‌یابد. همچنین بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین و آمرانه با انگیزش پیشرفت رابطه معنی‌داری وجود ندارد ($p > 0/05$).

جدول ۲. ضرایب رگرسیون مرتبط با جدول ۱

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بینی کننده	میزان بتا	ضریب بتا	میزان t	سطح معنی‌داری
انگیزش پیشرفت	آموزش و تمرین	۰/۰۷۷	۰/۰۵۱	۰/۵۰۴	۰/۶۱۵
	آمرانه	-۰/۰۰۶	-۰/۰۰۳	-۰/۰۳۰	۰/۹۷۶
	دموکراتیک	۰/۳۸۵	۰/۳۰۷	۳/۴۸۴	۰/۰۰۱
	حمایت اجتماعی	۰/۹۳۴	۰/۷۱۳	۸/۳۷۱	۰/۰۰۱
	بازخورد مثبت	-۱/۰۵۳	-۰/۷۳۹	-۷/۲۹۴	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این تحقیق تعیین ارتباط سبک‌های رهبری مربیان با انگیزش پیشرفت جودوکاران نخبه ایران بود. نتایج نشان داد بین «سبک‌های رهبری مربیان» و «انگیزش پیشرفت» رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$)؛ به عبارت دیگر توان پیش‌بینی «انگیزش پیشرفت» از طریق «سبک‌های رهبری مربیان» وجود دارد. این نتیجه با نتایج تحقیقات آلواریز و همکاران (۲۰۰۹)، هاگر و کاتزیسارانتیس (۲۰۰۷)، اسمیت و همکاران (۲۰۰۷)، استاندیج و همکاران (۲۰۰۶)، مک دونالد (۲۰۱۰)، المپیو و همکاران (۲۰۰۸)، مینگ (۲۰۰۷)، زردشتیان (۱۳۸۷)، هولمبرک و آمروس (۲۰۰۵)، جووت (۲۰۰۵)، جم (۲۰۱۰) که ارتباط معنی‌داری بین سبک‌های رهبری مربیان و انگیزش پیشرفت گزارش کرده بودند، همخوانی دارد. از طرف دیگر با نتایج تحقیقات یانچینی (۲۰۰۸) و کاماروا (۲۰۱۰) همخوانی ندارد. شاید علت احتمالی این ناهمخوانی در نوع جامعه مورد مطالعه نهفته باشد. از آنجا که در این پژوهش به مطالعه نوعی ورزش با ماهیت رزمی و برخوردی پرداخته شده است، نحوه تعامل و رفتار مربی با ورزشکار در این رشته با سایر رشته‌های ورزشی متفاوت است. این اعتقاد وجود دارد که در محیط‌های ورزشی مربی با ایجاد فضای مناسب و باورها و ارزش‌های مشترک می‌تواند موقعیتی را ایجاد کند که با افزایش انگیزش پیشرفت بازیکن همراه باشد. مک دونالد (۲۰۱۰) و مینگ (۲۰۰۷)

بیان کردند فضای انگیزشی تیم‌های ورزشی تحت تأثیر سبک رهبری مربیان است. آنان فضای انگیزشی حمایتی مربی را موجب افزایش انگیزش پیشرفت دانستند؛ بنابراین مربیان با ایجاد فضای انگیزشی مناسب می‌توانند زمینه ایجاد انگیزش پیشرفت ورزشکار را فراهم کنند. اگرچه در این پژوهش فضای انگیزشی بررسی نشد، می‌توان ویژگی‌ها و رفتارهای رهبری مربیان را برای ایجاد فضای انگیزشی حمایتی (که باعث افزایش انگیزش پیشرفت بازیکنان می‌شود) مناسب دانست. این ویژگی‌ها عواملی همچون احترام، تشویق ورزشکار برای رسیدن به حداکثر توان خود، ایجاد فرصت برای خلاقیت، مشارکت دادن ورزشکار در تصمیم‌گیری، برقراری روابط دوستانه و صمیمی، توجه به تفاوت‌های فردی و مقایسه پیشرفت هر بازیکن با خود را در بر می‌گیرد.

نتایج نشان داد سبک‌های رهبری دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت رابطه مثبت و معنی‌داری با انگیزش پیشرفت دارد ($p < 0/05$)؛ به عبارت دیگر سبک‌های رهبری دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت توانایی پیش‌بینی انگیزش پیشرفت را داشتند. این نتیجه با نتایج تحقیقات مینگ (۲۰۰۷)، زردشتیان (۱۳۸۷)، هاگر و کاتزیسارانتیس (۲۰۰۷)، اسمیت و همکاران (۲۰۰۷) و استاندیج و همکاران (۲۰۰۶) همخوانی دارد. با توجه به این نتیجه می‌توان بیان کرد مربیانی که ورزشکاران را در تصمیم‌گیری‌ها شرکت می‌دهند و به روابط بین فردی مثبت با ورزشکاران، توجه به رفاه آن‌ها و ایجاد جو گروهی مثبت، تأکید دارند، همچنین اجراهای خوب ورزشکار را شناسایی می‌کنند و به آن‌ها پاداش می‌دهند در ایجاد انگیزش پیشرفت بازیکنان نقش عمده‌ای دارند. در واقع، مربیانی که بیشتر از سبک‌های رهبری دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت استفاده می‌کنند، می‌توانند انگیزش پیشرفت بیشتری در ورزشکاران خود ایجاد کنند؛ بنابراین مربیانی که بیشتر از چنین سبک‌های رهبری استفاده می‌کنند به نیازهای روحی و روانی و به صورت کلی نیازهای انسانی ورزشکاران پاسخ داده، می‌توانند آن‌ها را در صحنه‌های ورزشی درک و با آن‌ها روابط صمیمی برقرار کنند و تمایل ورزشکاران را برای کسب موفقیت هر چه بیشتر در عرصه ورزش را فراهم آورند. زمانی که ارتباط مربی با ورزشکار بر اساس احترام و صمیمیت و ایجاد فرصت برای مشارکت و خلاقیت باشد، درک و نگرشی برای ورزشکار به همراه دارد که باعث افزایش انگیزش پیشرفت او می‌شود. در راستای این نتیجه، مربیان از روش‌های متفاوتی برای ایجاد انگیزش پیشرفت در ورزشکاران خود استفاده می‌کنند، اگر تعامل بین مربیان و بازیکنان مثبت نباشد امکان دارد ورزشکاران احساسات ناخوشایندی را تجربه کنند و تجربیات منفی در ورزش می‌تواند با عملکرد ضعیف بازیکنان، عملکرد ضعیف تیم و کناره‌گیری بازیکنان از تیم مرتبط باشد؛ بنابراین مربیانی که

بیشتر به ورزشکاران توجه کرده، بازخورد داده، از آن‌ها حمایت می‌کنند، می‌توانند نقش مثبتی در افزایش انگیزش پیشرفت بازیکنان داشته باشند.

نتایج این تحقیق همچنین نشان داد مربیان بیشتر از سبک رهبری تربیت و آموزش استفاده می‌کنند. به‌طور کلی به نظر می‌رسد با توجه به ماهیت آموزشی و تمرین مداوم و مستمر برای کسب مهارت‌های ورزشی، استفاده از سبک آموزش و تمرین که در آن بر انجام وظایف و تکالیف فنی تأکید می‌شود بیشتر است. این موضوع با ماهیت و نقش اصلی مربیان در رشد و توسعه ورزشکاران همخوان است؛ چون مربیان باید قبل از هر کاری با برخورداری از توانایی آموزش و تمرینات خوب به میدان ورزش قدم بگذارند و سپس از سایر سبک‌های رهبری و مربیگری در جهت عملی کردن یا تسهیل نمودن آموزش ورزشکاران استفاده کنند؛ از این رو می‌توان اذعان کرد که این سبک، روش مناسب و کارآمدی برای تربیت ورزشکاران است و اگر مربیان نتوانند توانایی آموزش تکنیک‌ها و تاکتیک‌ها یا درک استراتژی‌های رقابتی تیم خود و حریف را به ورزشکاران و حتی مدیران تیم و هوا داران نشان دهند، بدون تردید هویت شغلی آنان متزلزل خواهد شد.

موضوع دیگر که در این تحقیق مطالعه شد ابعاد انگیزش پیشرفت ورزشکاران بود. نتایج نشان داد بعد هدف‌گرایی انگیزش پیشرفت بیشتر از ابعاد رقابت‌گرایی و پیروزی‌گرایی است. این امر مؤید وجود این نکته است که در بعد ورزش حرفه‌ای مسئله برد و باخت اهمیت ویژه‌ای دارد و همچنین اهمیت داشتن هدف را برای پیشرفت و موفقیت در مورد عملکرد ورزشی می‌رساند. ورزشکارانی که در مسیر حرفه‌ای ورزش اهداف مشخص و ویژه‌ای را برای خود تدوین می‌کنند و برای رسیدن به آن اهداف سعی و تلاش کافی از خود نشان دهند و در کنار خود مربیانی دارند که آن‌ها را برای رسیدن به اهداف راهنمایی می‌کنند و به‌صورت مشارکتی در تصمیم‌گیری‌ها ورزشکار را سهیم کرده و به رفتارها و اجراهای مطلوب ورزشکار بازخورد مثبت می‌دهند، مطمئناً انگیزش پیشرفت زیادی خواهند داشت و در دستیابی به پیشرفت موفق‌تر از ورزشکارانی هستند که فاقد هدف بوده، حس رقابت‌گرایی و پیروزی‌گرایی زیادی ندارند؛ به بیان دیگر هدف و اراده ورزشکار را می‌توان منبع اصلی انگیزش به حساب آورد. با اطمینان زیاد می‌توان گفت که هدف‌های خاص به عملکرد بالا می‌انجامد و نیز اگر اعضای تیم هدف‌های مشکل را بپذیرند، عملکردی عالی‌تر ارائه خواهند داد. هدف‌های خاص هم‌اورد طلب و چالشگر همواره به عنوان منابع و نیروهای محرک و ایجادکننده انگیزه به حساب می‌آیند. اگرچه نمی‌توان نتیجه گرفت که مشارکت ورزشکاران در فرآیند تعیین هدف همیشه امری مطلوب است، اگر انتظار نوعی مقاومت در برابر هدف‌های مشکل، چالشگر و هم‌اورد طلب وجود داشته

باشد، ترجیح داده می‌شود که افراد در فرآیند تعیین هدف‌ها مشارکت کنند. ورزشکاران با داشتن انگیزش پیشرفت زیاد در حد توانایی خود و گاهی بیش از آنچه که در توان دارند، برای خشنودی مربی و پیشرفت خود تلاش می‌کنند و سعی می‌کنند با توجه به رفتارهایی که از مربی خود درک می‌کنند، پاسخ‌های مناسبی به آن‌ها دهند حداکثر تلاش را در جهت اعتلاء و ارتقاء تیم انجام می‌دهند.

به‌صورت کلی می‌توان بیان کرد سبک‌های رهبری مربیان عاملی مهم و پیش‌بینی‌کننده در انگیزش پیشرفت ورزشکاران است. از آنجا که انگیزش پیشرفت پایه و اساس رسیدن به موفقیت است، بدون آن ورزشکاران به دنبال سایر منابع کسب موفقیت و لذت می‌روند. همچنین نداشتن انگیزه کافی و روحیه رقابت‌گری در ورزشکاران می‌تواند از عوامل نتایج ضعیف در میداين و عرصه‌های ورزشی باشد. چه بسا گزینش یک سبک خاص رهبری به نتیجه مطلوب منتج نشود و در نهایت، مربی، تیم و باشگاه به هدف مورد نظر خود دست نیابند و تمام هزینه‌ها و وقت‌های مصرف شده بیهوده از بین برود؛ بنابراین مربیان باید با اتخاذ سبک‌های رهبری مناسب در جهت ایجاد انگیزش پیشرفت در بازیکنان بکوشند. بر اساس نتایج به‌دست آمده از تحقیق می‌توان بیان کرد که مربیان لیگ برتر جودو با تأکید بر سبک‌های رهبری دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت در جهت ایجاد انگیزش پیشرفت در بازیکنان اقدام می‌کنند و سعی می‌کنند با استفاده از این سبک‌های رهبری در ورزشکاران خود انگیزش پیشرفت زیادی ایجاد کرده و در نهایت شرایط ارتقای عملکرد تیم را مساعد کنند؛ از این رو با توجه به نتایج این تحقیق و تحقیقات پیشین پیشنهاد می‌شود مربیان سبک‌های رهبری مناسبی را اتخاذ کنند تا از این طریق مراتب انگیزش پیشرفت بازیکنان را حاصل کنند.

منابع:

۱. انشل، مارک اچ، (۱۳۸۰). روان‌شناسی ورزش از تئوری تا عمل، ترجمه سید علی اصغر مسدد، تهران انتشارات اطلاعات.
۲. زردشتیان، شیرین. (۱۳۸۶). ارتباط بین سبک‌های رهبری تحول‌گرا و عمل‌گرای مربیان با انگیزش رقابت بازیکنان لیگ برتر بسکتبال ایران. رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم.
3. Mcmorris, T. Hale. T (2006) Coaching science- Theory into practice. Wiley publisher. Chapter 2. P: 17.

۴. جباری؛ غلامرضا. کوزه چیان؛ هاشم. خبیری؛ محمد (۱۳۷۹) بررسی سبک رهبری، توانایی‌ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه‌های دسته اول و دوم کشور. نشریه حرکت. شماره ۶. ص ص: ۱۲۰-۱۰۳.

5. Weinberg, R.S, Gould, D. (1999). "Foundations of sport and Exercise psychology": Motivation, Human Kinetics, Part III (chapter 5), pp: 58-65, 96-100.
6. Gardener, D. E. (1998). The Relationship between Perceived Coaching Behavior, Team Cohesion, and Team Motivational Climate among Division I Athletes. Doctoral Dissertation, Boston University, Boston
7. Chelladurai, P., & Riemer, H. A. (1998). Measurement of leadership in sport. In J.L.
8. Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of Leader Scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, pp; 34-35.
9. Chelladurai, P. (1993). Leadership. In R.N. Singer, M. Murphy, & L.K. Tennant (Eds.), *Handbook on Research on Sport Psychology*, pp: 647-671.
10. Case, R. W. (1984). Leadership in Sport: The Situational Leadership Theory. *Journal of Psychology Education, Recreation & Dance*, 55(1).
11. Balaguer, I., Duda, L., Atienza, F. L., Mayo, C. (2001). Situational and Dispositional Goals as Predictors of Perceptions of Individual and Team Improvement, Satisfaction and Coach Ratings among Elite Female Handball Teams. *Psychology of Sport and Exercise*, 3, 293-308.
12. Ronayne, Lindsay Seana, (2004). Effects of Coaching Behaviors on Team Dynamics: How Coaching Behaviors, Influence Team Cohesion and Collective Efficacy over the Course of a Season, Master of Science in Sport Studies, Physical Education, Health, and Sport Studies, Miami University.
13. Nazarudin, M. N. B. H., Fauzee, M. S. O., Jamalis, M., Geok, S. K., & Din, A. (2009). Coaching Leadership Styles and Athlete Satisfaction among Malaysian University Basketball Team. *Research Journal of International Studies*, Issue 9.
14. Brown, J. (2001) sport talent, how to identify and develop outstanding athletes, Human kinetics Publisher, Illinois, Chapter 3.
15. Allison, L. (2000) the relationship between gender, type of contribution and type of sport on level of competitiveness. *Perceptual and motor skills*. 67(1).pp: 111-122.
16. Chantal, Y., Guay, F. (1996) Motivation and elite performance: an exploratory investigation with Bulgarian athletes. *International journal of sport psychology*. 27. (2).pp: 173-182.

17. Gill.L (1999) Psychological dynamics of sport and exercise. Human kinetics publisher.Illinois,2nd edition. Chapter 8, 9.
18. Halvari.H, Kjormo.A (1999) A structural model of Achievement motives, performance approach and avoidance goals and performance among Norwegian Olympic athletes. Perceptual and motor skills. 89(3).pp: 997- 1022.
19. Duda.J.L, White.S.A (1992) Goal orientations and beliefs about the causes of sport success among elite skiers, the sport psychologist.6. (4).pp:334-343.
20. Kang. L, Gill.D.L (1990) Competitive orientation among athletes and non athletes in Taiwan. International Journal sport psychology.21.(2).pp: 146- 157.
21. Walling.M.D, Duda.J.L (1995) Goal and their association with beliefs about success and perception of the purposes of physical education. Journal of Teaching in physical education.14 (2).pp: 140-156.
22. Vallerand.R.J, Losier.G.F (1999) an integrative analysis of intrinsic an extrinsic motivation in sport. Journal of applied sport psychology.11 (1).pp:142-169.
23. Thomassen .T.O, Halvaria.H (1998) Achievement motivation and involvement in sport competitions, perceptual and motor skills.83 (2).pp:1363- 1374.
24. Ryska.T.A, Yin.Z (1999) Dispositional and situational goal orientations as discriminatory among recreational and competitive league athletes. Journal of social psychology.139 (3).pp:335-342.
25. Jones.G, Swain.A (1992) Relationships between sport achievement orientation and competitive state anxiety .sport psychology.6. pp: 42-54.
26. Jones.G, Swain.A (1992) Intensity and direction as dimensions of competitive state anxiety and relationships with competitiveness. Perceptual and motor skiils.14 (2).pp: 467- 472.
27. Hellandsig.E.T (1998) Motivational predictors of high performance and discontinuation in different types of sport among talented teenage athletes. International Journal of sport psychology.29 (1).pp: 27-44.
28. Winberg.R, Yukelson .D (2000) Perceived Goal setting practices of Olympic athletes: an exploratory investigation. Sport psychologist.14 (3).pp:279-295.
29. Mills.B.D (1996) Trait sport confidence, goal orientation and competitive experience of female collegiate volleyball players. Perceptual and motor skills. 82(1).pp: 1085- 1086.
30. Newton. M, Duda.J (1995) Relation of goal orientation and expectations on multidimensional state anxiety. Perceptual and motor skiils.81 (2).pp: 1107- 1112.
31. Hall.H.K, Kerr.A.W (1997) Motivational antecedents' .of precompetitive anxiety in youth sport. International journal of sport psychology. 11(1).pp:24.42.

32. Alvarez, M. S., Balaguer, I., Castillo, I., & Duda, J. L. (2009). Coach Autonomy Support and Quality of Sport Engagement in Young Soccer Players. *The Spanish Journal of Psychology*, Vol. 12, No. 1, 138-148.
33. Hagger, M. S., Chatzisarantis, N. L. D (2006). From Psychological Need Satisfaction to Intentional Behavior: Testing a Motivational Sequence in Two Behavioral Contexts. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, 131-138.
34. Smith, A., Ntoumanis, N., & Duda, J. (2007). Goal Striving, Goal Attainment, and Well-Being: Adapting and Testing the Self-Concordance Model in Sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29, pp: 763-782.
35. Standage, M., Duda, J. L., Ntoumanis, N. (2006). Students' Motivational Processes and their Relationship to Teacher Ratings in School Physical Education: A Self-determination Theory Approach. *Research Quarterly for exercise and Sport*, 77, pp: 100-110.
36. MacDonald, D. J. (2010). The Role of Enjoyment, Motivational Climate, and Coach Training in Promoting the Positive Development of Young Athletes. *Kinesiology & Health Studies Graduate Theses Queen's Theses and Dissertation*.
37. Olympiou, A., Jowett, S., & Duda, J. L. (2008). The Psychological Interface between the Coach-Created Achievement Motivation and the Coach-Athlete Relationship in Team Sports. *The Sport Psychologist*, 22, pp: 423-438.
38. Ming, H.C (2007) Exploring the relationship between effective coaching leadership, group cohesion and achievement motivation in college basketball teams in Taiwan. A dissertation of United States sports academy for Doctor of sport management. Daphne. Alabama.
39. Hollembek, J., & Amorose, A. (2005). Perceived coaching behaviors and college athletes' intrinsic motivation: A test of self-determination theory. *Journal Of Applied Sport psychology*, 17, pp: 20-36.
40. Ianchini, A. L. (2008). Factors Influencing the Provision of Autonomy- Support. Doctoral Dissertation. The Ohio State University. Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), pp: 68-78.
41. Kamaroa, S. (2010). Autonomy Support, Basic Needs Satisfaction, Motivation Regulation, and Well-Being among Elite Level Ballet Dancers in Russian Speaking Countries. Master Thesis. University of Jyväskylä.
42. Geme, L. (2010). Perceived Autonomy Support, Basic Needs Satisfaction, Motivation Regulation and Well-Being: Verification of Self-Determination Theory in Dancers in Finland. Master Thesis. University of Jyväskylä.